

Løbende evaluering skaber læseheste

Eleverne på Gerbrandskolen på Amager er særdeles gode læsere. En vigtig ingrediens i opskriften er test og daglige observationer af hver enkelt elevs læsefærdigheder.

Af Marie Preisler

"I dag skal I lave en prøve," siger dansklærer og læsevejleder Maj-Britt Termansen på Gerbrandskolen til fem elever fra 1. klasse, der sidder samlet om et bord på hendes kontor til dagens læsetime. Øjeblikket efter sidder børnene bøjet over hvert sit ark papir i dyb koncentration om den stillede opgave: skriv alle de ord, du kan. "Jeg vil skrive L-O-R-T", siger en af drengene, mens han griner og kikker over på en af pigerne, der er travlt optaget af at skrive M-O-R.

Prøven har Maj-Britt Termansen selv udviklet, og den er én af i alt otte prøver undervejs i det intensive læseprogram, Læsehestene, som alle skolens elever fra 1. til 3. klasse gennemgår – og med bemærkelsesværdige resultater. I de fem år, Læsehestene har eksisteret, er antallet af usikre læsere faldet til væsentligt under landsgennemsnittet, og ni ud af ti elever i 1. til 3. klasse er hurtige og sikre læsere.

"Vi har udviklet et format, der virkelig gør en forskel. Det adskiller sig fra mange skolers læsebånd, hvor eleverne læser derudad med fare for at tabe de svageste elever. Vi har egentlig læseundervisning, som vi hele tiden nøje tilpasser den enkelte elev," siger Maj-Britt Termansen, der er tovholder for Læsehestene.

Når der ikke er test, bliver læsetimen indledt med, at hver elev selv læser i en bog, mens læreren går rundt og observerer og taler med elever, der har behov for det. I anden del af timen er der værksted, hvor eleverne inddelt i små hold spiller diverse læse- og stavespil.

Løbende holddeling

Fra efterårsferien og frem til påske – i alt 20 uger – har eleverne en times daglig læseundervisning fire dage om ugen. Eleverne er i læsetimerne inddelt i hold fra fem til 25 elever på tværs af årgangens fem klasser efter deres læsefærdigheder, og undervisningen består af læse- og skriveaktiviteter, der er differentierede, så eleverne arbejder på præcis det faglige niveau, der både giver dem succesoplevelser og udfordringer.

At sikre den balance kræver løbende læse- og skrivetest og løbende evaluering, forklarer Maj-Britt Termansen.

"Vi er nødt til løbende at evaluere hver enkelt elevs læsning og skrivning for at sikre, at han eller hun er på det rigtige hold. Til det formål bruger vi mange test i løbet af de 20 uger. Ud over de otte test, alle elever skal lave, lader vi også enkelte elever lave en særlig test, når vi vil undersøge, om de har en helt specifik læseudfordring."

Nogle test er standardiserede og bliver indkøbt af skolen, andre har Maj-Britt Termansen selv udviklet. Hun og de øvrige lærere i Læsehestene skriver også løbende små notater om de enkelte elever, mens eleverne læser. Efter hver test mødes lærerne og evaluerer besvarelsenerne og beslutter, om nogle elever vil få større udbytte af at blive flyttet til et andet hold.

Test er sjove

Efter dagens læsetime sætter Maj-Britt Termansen sig med dansklærer Charlotte Vignæs, der også underviser Læsehestene. Sammen kikker de på en oversigt over læseholdene og beslutter at flytte en elev fra ét læsehold til et andet, fordi eleven er inde i en rigtig god læseudvikling. Og Charlotte

Vignæs deler resultatet af en test, hun i dag har givet en anden elev for at tjekke elevens bogstavkendskab.

Ud over mundtlig dialog med dansklærerne sender Maj-Britt Termansen også ofte skriftlige evalueringer med beskrivelse, analyse og vurdering af elevers læseudfordringer og behov til de øvrige lærere. Og dansklærerne skriver løbende noter om elevernes læsning ind i elevplanen.

At afvikle test ser Maj-Britt Termansen ikke som et afbræk i læseundervisningen, men som en integreret del:

”Vi tilrettelægger test, så de bliver en naturlig del af undervisningen. Mange af vores test tager kun ti minutter, og eleverne giver udtryk for, at de synes, det er sjovt. Hvis de ikke bliver færdige, beder de tit om at få lov at fortsætte.”

Til gengæld går der en del tid med at evaluere testresultaterne, men den tid er særdeles godt givet ud, fastslår Maj-Britt Termansen:

”Derved sikrer vi, at alle elever kommer på det rigtige hold, hvor de kan være aktive.”

Bokse

Om Læsehestene

Et fast, struktureret læsebånd for 1.-3. klasse på Gerbrandskolen.

Formålet er – sammen med den almindelige danskundervisning – at udvikle og styrke elevernes erfaringer med læsning samt automatisere og konsolidere læsningen ved at læse meget og læse varierede tekster.

Et delmål er, at eleverne stiller spørgsmål til teksten og bruger skrivning som redskab til at fastholde tanker og idéer.

Involverer 120 børn og ni lærere, fritidshjemspædagoger og læsevejledere.

Undervisningen løber i 20 uger i hvert skoleår, en time dagligt, fire dage om ugen.

Eleverne både læser og skriver i mange undervisningsformater.

Eleverne evalueres og testes løbende.

Siden 2006 har antallet af hurtige og sikre læsere i Læsehest-klasser i snit været 90 procent og derover.

Maj-Britt Termansen

Lærer på Gerbrandskolen

Underviser i dansk i indskolingen

Funktionslærer i specialcentret og læsevejleder

Uddannet i Reading Recovery

PD i læsning og skrivning fra Professionshøjskolen UCC.

(Artikel 2)

Kig eleven over skulderen og skriv observationerne ned

Løbende, systematisk indsamling af data om elevernes læsning er hverdag på skoler i Canada, og metoden kan med fordel bruges af danske lærere, vurderer ekspert i læsning og ansat i Nationalt Videncenter for Læsning Peter Heller Lützen. Han uddyber her hvorfor.

Danske skoler har arbejdet systematisk med data om læsning i en årrække. Gør de det ikke godt nok?

Test og dataindsamling om elevernes læsefærdigheder har fyldt en del i danske skoler siden offentliggørelsen af de dårlige danske resultater i de store Pisa-læseundersøgelser i 1990'erne. Ud over nationale test i læsning fire gange i skoleforløbet har de fleste kommuner egne politikker for at dokumentere elevernes læsning, især i indskolingen ses systematisk test af eleverne. Resultaterne bruges både til tidlig opsporing af elever med læsevanskeligheder, så man kan finde den rette støtte

til dem, og nogle kommuner bruger også disse data til at identificere, om der er hele skoler eller årgange på skoler, der har behov for støtte.

Men brugen af data varierer meget fra kommune til kommune. Nogle har en meget systematisk og omfattende indsamling af data om elevernes læsefærdigheder, mens andre i højere grad overlader det til den enkelte lærer. Det er mit indtryk, at der ikke er særlig mange, der arbejder så konsekvent med løbende dataindsamling, som det er almindelig praksis i skolesystemet i Ontario i Canada. Lige på det punkt gør de noget, som vi godt kan lade os inspirere af.

Hvad gør de canadiske lærere mere konkret med data, som danske lærere kan lære af?

De definerer 'data' meget bredt. De har fælles, standardiserede test, som dels er grundigere og dels laves hyppigere end vores nationale test. Så på systemniveau har de en stor viden, som siver gennem skoleledelser og ud i hvert eneste klasselokale.

Herudover har den enkelte lærer ansvar for næsten daglig indsamling af data. Det kan være simple noter om elevers arbejdsformer og progression. Så data er ikke bare testresultater, men også daglige iagttagelser. Den typiske lærer vil flere gange om ugen gå rundt i klassen og skrive små noter på en blok om, hvordan hver enkelt elev udvikler sig i forhold til læringsmål omkring fx forskellige aspekter af læsning.

Bruger danske lærere ikke i forvejen for meget tid på test og dokumentation frem for at undervise?

Jo, det vil de fleste formentlig mene – og med god ret. Nyttens afhænger af, hvad data bruges til. Elever skal lære at læse for at kunne bruge, producere og omgås tekster i alle mulige sociale og uddannelsesmæssige sammenhænge. Det siger de nationale test intet om.

I Ontario taler de hele tiden om "assessment for learning", altså vurdering med henblik på læring. De vurderer ikke for at kunne give ledelsen eller systemet et øjebliksbillede af eleverne, men for at kunne tilrettelægge det pædagogiske arbejde omkring den enkelte elev. Data er et dagligt redskab og ikke et slutmål. De begrundes derfor hele tiden deres undervisning med viden om elevernes udvikling ud fra en række parametre.

Jeg besøgte fx en 6. klasse, hvor læreren som det første gav mig et hurtigt overblik over samtlige elevers læseudvikling: en elev var ud fra nogle parametre på 1. klasses niveau, tre var på 3. klasses niveau, og fem var 'gifted', altså højtbegavede, og de havde alle særlige behov, som læreren kendte ret indgående. Denne viden var et værktøj til løbende differentiering af undervisningen, og læreren fik sin viden løbende i undervisningen og uden at bruge en masse tid på test løsrevet fra det arbejde, der i øvrigt foregik i klassen.

Er det et problem, at danske lærere ikke laver den type daglig dataindsamling?

Der er i hvert fald klare fordele ved en systematisk tilgang til at vurdere læring og data i den her forstand. Det sikrer, at læreren ser alle elever, eleven er bedre stillet ved skole- og lærerskift, for eleven har en 'record', hvor alle tidligere resultater og beskrivelser er gemt, og man kan lave

differentieret undervisning på et informeret grundlag. Mange danske lærere gør allerede meget af det her og har selvfølgelig et klart billede af deres elever, men nok med en mindre grad af systematik.

Kan den canadiske praksis umiddelbart overføres til danske forhold?

Nej, og man kan sige, at hele denne optagethed af data ikke i sig selv sikrer de sociale og dannelsesmæssige aspekter af læringen, som vi i Danmark vægter højt. Derfor skal vi ikke ukritisk overtage et udenlandsk system, hvad der også ville ligne os dårligt. Men i fx Ontario har de fundet et pædagogisk værktøj, som vi sagtens kan integrere i vores skoletradition. Det kommer der helt sikkert mere diskussion af i de kommende år.

Peter Heller Lützen

Faglig konsulent på Nationalt Videncenter for Læsning, som landets syv professionshøjskoler står bag.

Har særligt fokus på ressourcer og færdigheder i at afkode, forstå og anvende tegn.

Har for nylig været i Canada og set, hvordan canadiske skoler bruger data i læseundervisningen.

Kontakt: mail petl@ucc.dk eller mobil 4189 8598